

Pandemija prouzrokovana novim virusom SARS-CoV-2, koja je početkom 2020. godine nakratko "zaustavila svijet", u vrlo je kratkom razdoblju u naše živote unijela niz promjena kojima smo se morali prilagoditi. Nastava je na fakultetima nakratko potpuno obustavljena, da bi se potom uspostavila u *online* obliku, što je za mnoge sveučilišne nastavnice i nastavnike, kao i njihove studente/ice, predstavljalo veliki izazov. Autori ovog priručnika u to su vrijeme držali nastavu na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu iz kolegija pod nazivom Obrada i analiza podataka. Nastava iz tog kolegija dugi se niz godina izvodila u programu IBM SPSS Statistics u fakultetskoj računalnoj učionici. Odjednom smo se našli pred situacijom u kojoj smo morali pronaći adekvatnu softversku zamjenu i prilagoditi postojeće nastavne materijale, a da studentice i studenti ne izgube dio predviđenog gradiva.

JASP se u kontekstu neplaniranog i naglog prelaska na *online* nastavu pokazao kao izvrsna besplatna alternativa licenciranom softveru koji smo do tad koristili. Ne samo da su studentice i studenti po prvi put kod kuće mogli instalirati softver koji se koristio u nastavi te u njemu samostalno vježbati bez potrebe odlaska na fakultet već su time dobili besplatan i trajan alat koji će moći koristiti za potrebe bilo kojeg drugog kolegija, za seminarske i ispitne radove, ali i svoje diplomske radove.

Ovaj je priručnik nastao objedinjavanjem (i nadopunjavanjem) internih nastavnih materijala za JASP izrađenih za kolegij Obrada i analiza podataka tijekom ak. godina 2020./2021. i 2021./2022. Premda je priručnik nastao primarno za studentice i studente sociologije, po svojem je obliku i sadržaju u potpunosti primjeren za korištenje svim studentima, istraživačima i sveučilišnim nastavnicima iz drugih disciplina koji imaju potrebu naučiti koristiti JASP u obradi i statističkoj analizi podataka. Drugim riječima, ovaj je priručnik namijenjen sociolozima i svima koji se tako osjećaju.

Priručnik obrađuje teme iz deskriptivne i inferencijalne statistike poput grafičkih prikaza, mjera centralne tendencije i disperzije, pouzdanosti indeksa i skala, procjena intervala pouzdanosti, parametrijskih i neparametrijskih statističkih testova te linearnu regresijsku analizu. Sve su teme popraćene originalnim sociološkim primjerima na podacima pohranjenim u bazama s poveznicama u tekstu. Baze podataka pohranjene su na repozitoriju Odras te administrirane od Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Baze podataka i mnogi korišteni primjeri preuzeti su i dijelom prilagođeni iz nastavnih materijala za kolegij Obrada i analiza podataka, koje je osmislio i dugi niz godina predavao naš dragi, prerano preminuli kolega, sociolog izv. prof. dr. sc. Krešimir Kufrin. Njemu u sjećanje i zahvalu za predani rad na Odsjeku za sociologiju i neprocjenjiv doprinos razvoju Katedre za metodologiju posvećujemo ovaj priručnik.

Razumijevanje sadržaja ovog priručnika pretpostavlja poznavanje osnovnih pojmova deskriptivne i inferencijalne (frekventističke) statistike, kao i nekih drugih osnovnih pojmova iz kvantitativne sociološke metodologije. Iako na nekim mjestima podsjećamo čitatelja na pojedine teorijske statističke koncepte, svrha ovog priručnika nije upoznavanje sa statističkim pojmovima, već njihova primjena na konkretnim podacima.